

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/85/2020
Identifikačné číslo spisu: 5817203796
Dátum vydania rozhodnutia: 25.06.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Ladislav Górasz
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:5817203796.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vo veci starostlivosti súdu o maloletého L. F., narodeného XX. decembra XXXX, bývajúceho u matky, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Námestovo, dieťa rodičov, matky Mgr. J. L., bývajúcej v L., zastúpenej JUDr. Ľubomírom Kubošom, advokátom so sídlom v Trstenej, Bernolákova 18 a otca Mgr. R. F., bývajúceho v Q., zastúpeného JUDr. Renátou Barbušovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Štúrova 13, o návrhu otca na úpravu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, ktoré konanie bolo vedené na Okresnom súde Námestovo pod sp.zn. 1P/31/2017, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 29. októbra 2019 sp.zn. 11CoP/51/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 29. októbra 2019 sp.zn. 11CoP/51/2019 v časti výroku, ktorou bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o styku otca s maloletým (bod IV. rozsudku súdu prvej inštancie) z r u š u j e a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Námestovo (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 18. februára 2019 č.k. 1P/31/2017-526 upravil výkon rodičovských práv a povinností k maloletému L. F., narodenému XX. decembra XXXX (ďalej iba „dieťa“ v príslušnom gramatickom tvare), popri určení, ktorému z rodičov dieťa zveruje do osobnej starostlivosti a kto ho bude zastupovať a spravovať jeho majetok a kto a ako bude prispievať na jeho výživu, okrem iného i tak, že «otec dieťaťa je oprávnený stretávať sa s dieťaťom každý párny kalendárny týždeň v mesiaci od štvrtku 9.00 hod. do pondelku 14.00 hod.» s tým, že «na začiatku styku si otec prevezme maloletého v mieste bydliska matky a po ukončení styku jej dieťa v mieste bydliska odovzdá a matka je povinná maloleté dieťa na styk s otcom pripraviť a v stanovenom čase v mieste bydliska matky otcovi dieťa odovzdať a po ukončení styku dieťa v mieste bydliska matky od otca prevziať». O trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na ich náhradu a otcovi dieťaťa uložil povinnosť nahradiť trovy štátu. Na základe výsledkov dokazovania dospel v časti o úprave styku otca s dieťaťom k záveru, že otcovi dieťaťa je potrebné vyhovieť v širšom rozsahu, než tomu bolo doteraz na základe uznesenia o nariadení neodkladného opatrenia (v sobotu a nedeľu každý druhý týždeň) tak, aby bolo rešpektované právo dieťaťa na výchovu a starostlivosť zo strany obidvoch

rodičov a aby bolo rešpektované právo dieťaťa na udržovanie pravidelného, rovnocenného a rovnoprávneho osobného styku s obidvomi rodičmi. «Súd však určil styk otca s dieťaťom každý druhý týždeň od štvrtku do pondelka nasledujúceho týždňa, nie až do utorka, ako navrhol otec dieťaťa, pretože, ako vyplynulo z výsluchu svedkyne Mgr. S. A. (táto svedkyňa vyhotovila vo veci znalecký posudok, no medzičasom, rozhodnutím MS SR zo dňa 20. 12. 2018 bola vyčiarknutá zo zoznamu znalcov, preto bola vypočutá ako svedkyňa, nie ako znalkyňa), mal dieťa len nedávno dovŕšiť vek troch rokov, kedy sa skončil proces separácie dieťaťa od matky. Súd preto nepovažuje za vhodné pre dieťa v takom útlom veku, aby bolo od matky vzdialené na taký dlhý čas, ako navrhol otec, zvlášť, ak s otcom doteraz trávilo len dva dni za dva týždne. Súd je názoru, že určený styk otca s dieťaťom postačí na to, aby sa vzťah medzi otcom a dieťaťom ďalej rozvíjal a aby otec ako rodič mohol vplývať na výchovu dieťaťa a zároveň, aby dieťa dostatok času trávilo aj s matkou a v predškolskom zariadení v kolektíve svojich rovesníkov.» Požiadavke otca, aby si matka po skončení styku dieťaťa s otcom ho prevzala v mieste jeho bydliska nevyhovelo s odôvodnením, že síce obaja rodičia sa majú podieľať na nákladoch (poukázal v tejto súvislosti na nález Ústavného súdu Českej republiky sp.zn. I ÚS 2996/17 zo dňa 29. mája 2018), no uloženie takejto povinnosti by nezaťažilo len matku, ktorá nedisponuje motorovým vozidlom ako otec, ale predovšetkým dieťa. Výdavky otca na cestovanie za maloletým dieťaťom súd považoval za odôvodnené a zohľadnil ich v rozhodnutí o úprave rodičovských práv a povinností k dieťaťu tým spôsobom, že (na rozdiel od v poradí prvého rozsudku) neuložil otcovi dieťaťa povinnosť prispievať dieťaťu na tvorbu úspor.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie matky (vo všetkých výrokoch s výnimkou výroku o zverení dieťaťa a výroku o trovách konania štátu) a otca (v časti úpravy styku a jemu uloženej povinnosti nahradiť trovy konania štátu) rozsudkom z 29. októbra 2019 sp.zn. 11CoP/51/2019 rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým uložil otcovi dieťaťa povinnosť nahradiť trovy konania štátu, zmenil tak, že štátu voči matke náhradu trov konania nepriznal. Vo zvyšnej časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Ďalším výrokom zrušil uznesenie súdu prvej inštancie z 29. júna 2018 č.k. 1P/31/2017-278 (o nariadení neodkladného opatrenia, ktorým upravil styk otca s maloletým dieťaťom a vo zvyšnej časti návrh otca na nariadenie neodkladného opatrenia z 11. júna 2018 zamietol). O trovách odvolacieho konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu jeho trov. Potvrdenie napadnutého rozhodnutia odôvodnil odvolací súd tým, že súd prvej inštancie sa dôsledne zaoberal všetkými rozhodujúcimi otázkami vrátane tých, na ktoré poukázali odvolatelia, pričom svoje závery riadnym spôsobom odôvodnil. Okrem iného odvolací súd uviedol, že odvolacie námietky otca a matky k rozsahu styku s dieťaťom (či má dieťa u otca zotrvať do nedele alebo do utorka), miestu jeho prevzatia a odovzdania, o úprave cez letné prázdniny, boli podľa odvolacieho súdu známe už v konaní pred súdom prvej inštancie a ten sa s nimi v dostatočnej miere vysporiadal. Mal za to, že «úpravu styku „od štvrtka do utorka“, tak ako ju určil súd prvej inštancie, odvolací súd považuje za dostatočnú, zohľadňujúcu predovšetkým záujem maloletého dieťaťa, ako aj práva jeho rodičov (§ 28 Zákona o rodine). V podstate sporné medzi nimi je, či otec má dieťa matke odovzdať v nedeľu, resp. v utorok. Vezmúc v úvahu, že otcovi bola určená povinnosť dieťa prevziať a odovzdať v mieste bydliska matky, vzdialenosť medzi bydliskom matky a otca a s tým spojený čas cestovaním považoval odvolací súd za súladné so záujmami maloletého, aby rozsah stretávania otca so synom bol určený až do utorka, ktoré skutočnosti sa prejavili aj vo vzťahu k výške výživného a k miestu prevzatia a odovzdania dieťaťa. V podstate aj vo svojom odvolacom návrhu sa matka nebráni tomu, aby dieťaťa „prespalo“ u otca, avšak len „zo soboty na nedeľu“. Vychádzajúc však z predtým uvedeného, tiež z toho, že v starostlivosti otca o dieťa neboli zatiaľ zistené vážne nedostatky, odvolací súd nepovažoval odvolacie námietky matky za dôvodné». K námietke otca, že súd nerozhodol o úprave styku otca s maloletým počas letných prázdnin, odvolací súd uviedol, že «vzhľadom k veku dieťaťa, aktuálnosti novej úpravy (tá predchádzajúca sa uskutočňovala na základe právoplatného uznesenia Krajského súdu v Žiline sp.zn. 6CoP 43/2017 zo dňa 20.11.2017) nepovažoval nerozhodnutie o úprave styku s maloletým počas letných prázdnin len za „opomenutie“ okresného súdu tak, ako to nesprávne deklaroval jeho otec. Je potrebné, aby sa „určitý čas“, pokiaľ možno bezproblémovo, realizoval styk otca so synom a až potom možno uvažovať o dlhšom pobyte dieťaťa u otca. V rámci svojho odvolacieho petitu otec navrhoval „...stretávania sa v čase školských prázdnin od 1.7. do 15.7. a od 1.8. do 15.8...“. Z uvádzaných dôvodov takúto úpravu za súčasného stavu považoval odvolací súd za predčasnú. Vzhľadom k rozsahu stretávania sa otca so

synom, zisteným pomerom na strane oboch rodičov považoval odvolací súd za správne, aby miestom prevzatia a odovzdania dieťa bolo bydlisko matky, ktorej bolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti».

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu, jeho potvrdzujúcej časti týkajúcej sa úpravy styku s dieťaťom, podal otec dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku (ďalej iba „C.s.p.“) Namietal, že nesprávnym postupom súdu mu bolo znemožnené, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podľa jeho názoru odôvodnenie súdov je neudržateľné a zmätočné, vo vzťahu k úprave bežného styku otca s dieťaťom, neupraveniu styku počas letných prázdnin a miestu odovzdania a preberania dieťaťa. Súd vyvodil z vykonaného dokazovania nesprávne skutkové a právne závery, nakoľko znalkyňa na pojednávaní z 18. februára 2019 uviedla, že «dieťa má otca a ten má oň záujem a pokiaľ by sa napríklad otec s dieťaťom stretával napríklad od štvrtku do pondelka alebo utorka, tak by som povedala, že je to v záujme dieťaťa». Preto záver, že «súd nepovažuje za vhodné pre dieťa v takom útlom veku, aby bolo od matky vzdialené na tak dlhý čas ako navrhoval otec ...» si odporuje okrem záverov znalkyne aj s ďalšou súdom určenou úpravou styku otca s dieťaťom počas jesenných prázdnin v dlhšom rozsahu 9 dní. Odvolací súd nedostatočne zdôvodnil, prečo súd prvej inštancie neupravil styk otca s maloletým počas letných prázdnin aj s poukazom na to, že o ostatných sviatkoch a prázdninách v kalendárnom roku na návrh otca rozhodol. Otec ďalej tvrdil, že súd sa nevysporiadal s odvolacou námietkou, že matka pred konaním vlastnila motorové vozidlo, ktoré účelovo predala, a preto by sa mali obaja rodičia podieľať na možnosti stretávania s druhým rodičom. Otec podal dovolanie aj z dôvodu § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p., nakoľko rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola riešená. Za túto právnu otázku považuje otec «skutočnosť, že preberanie dieťaťa v rámci úpravy styku rodiča s maloletým dieťaťom v prípade rodičov žijúcich v rôznych miestach bydliska, má byť rozvrhnuté medzi obidvoch rodičov približne rovnocenne, aby sa obaja podieľali rovnako na zabezpečení výkonu styku s maloletým a na odovzdávaní a preberaní dieťaťa pri ňom».

4. Matka vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že si vie predstaviť rozšíriť styk otca s dieťaťom len v tom prípade, ak otec zmení negatívne správanie voči nej. Ohľadne neupravenia styku počas letných prázdnin a mieste a čase odovzdania dieťaťa na styk a jeho vrátenia považuje odôvodnenie súdu za dostatočné a správne, preto navrhla dovolanie otca zamietnuť.

5. Kolízny opatrovník navrhol dovolanie otca zamietnuť.

6. Dovolanie podal otec vo veci upravenej v Civilnom mimosporovom poriadku (ďalej len „C.m.p.“). Vzájomný vzťah medzi C.m.p. a C.s.p. je vymedzený v § 2 ods. 1 C.m.p., podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia C.s.p., ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže C.m.p. neobsahuje odlišnú právnu úpravu dovolania podaného vo veci starostlivosti súdu o maloletých (okrem pravidla ustanoveného v § 77 C.m.p., že odvolací súd nie je viazaný rozsahom dovolania vo veciach, v ktorých možno začať konanie aj bez návrhu) prípustnosť dovolania otca bola posudzovaná podľa ustanovení C.s.p.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.), po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) účastník, v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpený advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie otca dieťaťa je prípustné a tiež aj dôvodné. Ak totiž dovolanie smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí z dovolacieho dôvodu uvedeného v § 420 C.s.p., potom existencia tohto dôvodu, t.j. existencia niektorej z tzv. zmätočnosťných vád uvedených v tomto ustanovení, znamená nielen splnenie podmienky prípustnosti dovolania, ale zároveň zakladá bez ďalšieho aj jeho dôvodnosť.

8. Prípustnosť dovolania v danej veci vyvodzuje otec dieťaťa z ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p., v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo

ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Obsah dovolania naznačuje, že dovolateľ namieta nedostatky v odôvodnení napadnutého rozsudku (jeho rozpornosť, protirečivosť, nepresvedčivosť a celkovú nedostatočnosť) vedúce podľa neho až k nepreskúmateľnosti.

9. Vyššie citované ustanovenie zakladá prípustnosť (a zároveň dôvodnosť) dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že súdy po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo že boli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04). Podľa ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p. koncipovaným porušením práva na spravodlivý proces treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká zákonnému procesnoprávnemu rozmeru, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p., treba považovať aj taký postup súdu, ktorým dochádza k odmietnutiu spravodlivosti, keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov, a teda sú svojvoľné a neudržateľné a keď rozhodnutie súdu neobsahuje žiadne dôvody alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne, ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé.

10. Právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 393 ods. 2 C.s.p., je nepreskúmateľné.

11. V súlade s § 220 ods. 2 C.s.p. v spojení s § 393 ods. 2 C.s.p. musí súd v odôvodnení rozhodnutia podať výklad opodstatnenosti a zákonnosti výroku rozhodnutia a musí sa vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený s poukazom na zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery.

12. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 220 ods. 2 C.s.p. v spojení s § 393 ods. 2 C.s.p., je nepreskúmateľné. Takéto arbitrárne rozhodnutie súdu odníma strane sporu (v danej veci účastníkovi konania) možnosť uskutočňovať procesné práva a v konečnom dôsledku porušuje jej právo na spravodlivý súdny proces (čo zakladá vadu konania podľa § 420 písm. f/ C.s.p.), pretože jej upiera možnosť náležite skutkovo a právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci opravných prostriedkov.

13. Odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v celom rozsahu, okrem jeho výroku o náhrade trov štátu majúcej za to, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutočný stav veci a vec posúdil aj právne správne. Stotožnil sa s dôvodmi napadnutého rozhodnutia, teda aj so záverom súdu prvej inštancie, že je potrebné upraviť styk otca s dieťaťom, okrem iného tak, že otec je oprávnený stretávať sa s dieťaťom «každý párný kalendárny týždeň v mesiaci od štvrtku 9.00 hod. do pondelku 14.00 hod.», a teda «nie až do utorka, ako navrhol otec dieťaťa». Rozhodol tak s odôvodnením, že «ako vyplynulo z výsluchu svedkyne Mgr. S. A. ... maloleté dieťa len nedávno dovŕšilo vek troch rokov, kedy sa skončil proces separácie dieťaťa od matky. Súd preto nepovažuje za vhodné pre dieťa v takom útlom veku, aby bolo od matky vzdialené na taký dlhý čas, ako navrhol otec ... ». V odôvodnení rozsudku potvrdzujúceho rozsudok súdu prvej inštancie vo veci samej (bod 16. rozsudku) ale odvolací súd dospel k záveru, že «Úpravu styku „od štvrtka do utorka“, tak ako ju určil súd prvej inštancie, odvolací súd

považuje za dostatočnú, zohľadňujúcu predovšetkým záujem maloletého dieťaťa, ako aj práva jeho rodičov (§ 28 Zákona o rodine)». Okrem tohto zrejmého nesúladu v odôvodnení rozhodnutí súdov nižších stupňov, súdy v odôvodneniach svojich rozhodnutí neuviedli, na základe čoho dospeli k uvedenému záveru aj vzhľadom na výpoveď znalkyne, prečo je takáto úprava styku pre maloleté dieťa vhodnejšia, pokiaľ na dlhší čas (9 dní) upravili styk otca s maloletým dieťaťom počas jesenných prázdnin. Pokiaľ odvolací súd «nepovažoval nerozhodnutie o úprave styku s maloletým počas letných prázdnin len za „opomenutie“ okresného súdu tak, ako to nesprávne deklaroval jeho otec» a považoval za «potrebné, aby sa „určitý čas“, pokiaľ možno bezproblémovo, realizoval styk otca so synom a až potom možno uvažovať o dlhšom pobyte dieťaťa u otca...», dovolací súd považuje takéto odôvodnenie za nedostatočné sa vysporiadanie s podstatnou námietkou otca. Odvolací súd sa nevysporiadal ani s ďalšou podstatnou námietkou otca vo vzťahu k určeniu miesta odovzdania a preberania dieťaťa, že matka bola vlastníčkou motorového vozidla, ktoré však v priebehu konania podľa neho účelovo predala, pokiaľ súd prvej inštancie v odôvodnení len uviedol, že «uloženie takejto povinnosti by nezaťažilo len matku, ktorá nedisponuje motorovým vozidlom ako otec, ale predovšetkým dieťa.» Rozhodnutie odvolacieho súdu malo ozrejmiť skutkové a právne závery takým spôsobom, aby účastník nemusel hľadať odpoveď pre vec rozhodujúce skutočnosti v rovine dohadov a aby mohol skutkovo aj právne proti rozhodnutiu argumentovať. Keďže odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu uvedené obsahové náležitosti nemá, možno skonštatovať, že je nepreskúmateľné a nepresvedčivé.

14. Tento nedostatok odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu v otázke vád konania namietaných otcom maloletého dieťaťa má za následok, že napadnuté rozhodnutie nespĺňa požiadavky stanovené odvolaciemu súdu v ustanovení § 220 ods. 2 C.s.p. v spojení s § 393 ods. 2 C.s.p. na riadne odôvodnenie rozsudku.

15. Vzhľadom na zistené vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f/C.s.p. sa dovolací súd nezaoberal namietanou vadou právneho posúdenia (§ 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p.), nakoľko by takéto závery boli predčasné.

16. Vzhľadom k zisteniu, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f/ C.s.p., najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu vo výroku o úpravu styku otca a dieťaťom uznesením zrušil (§ 449 ods. 1 C.s.p.) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 C.s.p.).

17. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C.s.p.). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

18. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.